

STORTINGET

Representantforslag 139 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Bård Hoksrud, Morten Wold, Bengt Rune Strifeldt og Frank Edvard Sve

Dokument 8:139 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Hans Andreas Limi, Bård Hoksrud, Morten Wold, Bengt Rune Strifeldt og Frank Edvard Sve om å etablere en benchmarking-modell for vann- og avløpssektoren

Til Stortinget

Bakgrunn

Husholdningenes økonomi er under sterkt press på grunn av økte renter, strømpriser, økte kommunale avgifter og generell prisoppgang. Vanngebyrene har økt med 46 prosent i gjennomsnitt i perioden 2010–2021, ifølge bokostnadsindeksen laget av analysemiljøet Samfunnsøkonomisk Analyse på oppdrag fra Huseierne. Avløpsgebyrene har økt med 44 prosent i samme periode. Til sammenligning har konsumprisindeksen steget med 26 prosent i denne perioden.

Prognosen i rapporten «Kommunalt investeringsbehov for vann og avløp 2021–2040» (259/2021) fra Norsk Vann, utarbeidet av Norconsult og SINTEF, viser at gebyrene vil mer enn dobles i 2040 sammenlignet med dagens nivå.

Rapporten «Mulighetsstudie for VA-sektoren med samfunnsøkonomiske analyser» (Oslo Economics m.fl. 2022) inneholder prognoser som viser at hvis det ikke gjøres tiltak, vil gebyrene for en standardbolig i en gjennomsnittskommune øke fra 10 200 kroner i 2020 til rundt 21 000 kroner i 2040. I rapporten er det gjort en forenklet antakelse om jevn gebyrvekst på tvers av kommuner som vil innebære at gebyret for en standardbolig

i 2040 vil variere fra ca. 7 000 kroner i kommunen med lavest gebyr til ca. 40 000 i kommunen med høyest gebyr.

For å sikre at den norske befolkningen får nok rent drikkevann og forsvarlig rensing av avløpsvann, må norske kommuner ifølge rapporten fra SINTEF og Norconsult de neste 20 årene oppgradere og bygge infrastruktur for 332 mrd. kroner. Beløpet inkluderer ikke kostnader til separering av overvann, nitrogenrensing for anlegg som slipper ut avløpsvann til Oslofjorden, eller kostnader ved å oppgradere privat eide ledninger og rør.

I dag har kommunene et naturlig monopol på levering av vann- og avløpstjenester. Gebyrbestemmelsen i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 fastsetter at eiendommer som er tilknyttet kommunal vann- og avløpsledning, skal betale vann- og avløpsgebyrer til kommunen. Hvor effektivt tjenestene produseres i et økonomisk perspektiv, blir ikke målt. Det er kommunene alene som vurderer om deres anlegg driftes tilstrekkelig økonomisk effektivt. Dette fører til at det ikke skapes effektivitet i tjenestene, og befolkningen får økte gebyrer. De kommende investeringsbehovene i VA-sektoren vil medføre et gebyrnivå som kan bli vanskelig å håndtere for husholdninger med gjennomsnittsinntekter.

I Danmark har de løst denne problematikken ved å innføre en benchmarking-modell. I denne benchmarking-modellen sammenlignes kostnadseffektiviteten til de enkelte vann- og avløpsseksjonene med hverandre. Benchmarkingen beregner selskapenes individuelle effektivitetsscore, som forteller om selskapets drift er effektiv eller ikke i forhold til de andre selskapene. Resultatet fra benchmarkingen brukes til å beregne virksomhetens individuelle effektive kostnadsnivå, som inngår i fastsettelsen av virksomhetens økonomiske rammer. Det indi-

viduelle effektivitetskravet er derfor et uttrykk for om en virksomhet er kostnadseffektiv. På denne måten oppmuntres de minst effektive selskapene til å bruke ressursene sine like effektivt som de mest effektive.

En liknende ordning er allerede innført i kraftmarkedet i Norge gjennom nettselskapenes reguleringsmodell. Denne modellen er et eksempel på hvordan en sektor kan reguleres for å sikre mer effektiv drift og at forbrukerne ikke skal betale unødvendig mye for tjenesten.

Norske myndigheter har tidligere igangsatt et arbeid med å innføre incentiver for effektivisering på vann- og avløpsområdet gjennom benchmarking for vann- og avløpssektoren jf. (Innst. S. nr. 255 (2003–2004) Innstilling fra kommunalkomiteen om lokaldemokrati,

velferd og økonomi i kommunesektoren 2005 (kommuneproposisjonen)). Dette arbeidet kom så langt at SINTEF påbegynte arbeidet med et forslag til en benchmarking-modell, men det stoppet siden opp.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å etablere en benchmarking-modell for kommunalt vann og avløp.

21. februar 2023

Helge André Njåstad

Hans Andreas Limi

Bård Hoksrud

Morten Wold

Bengt Rune Strifeldt

Frank Edvard Sve